

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun Ljubljana številka 10,650 in 10,349 za inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

SCOUENEC

Govor ameriškega predsednika

Važnim izjavam, ki so iz ust avtoritativnih oseb Evrope bile izrečene ob prehajanju starega leta v novo, se pridružuje sedaj govor ameriškega predsednika Roosevelta na seji kongresa Zedinjenih držav v Washingtonu. S tem govorom je pojasnjeno stališče severnih ameriških držav v sedanjem trenutku in za bližnjo bodočnost. V tem oziru je govor z radostjo prešnil vso miroljubno javnost sveta, ki se boji, da se ne bi krvavi obračun treh evropskih velesil, ki je posredno potegnil v svoje območje Sovjetsko Rusijo, razširil še na druge države. Seveda pa tudi odločne izjave ameriškega predsednika ne morejo z absolutno gotovostjo zagotoviti, da ne bi sedanji spor po usodnem zapletku potegnil za seboj še druge, čeprav se skušajo tega ubraniti z vsemi razpoložljivimi silami, v kakšnem poznejšem razdobju. Roosevelt sam je v tem oziru optimist, ni pa mogel svoje zahteve, da naj ameriški narodni zastopniki privolijo v zvišanje proračuna za vojsko za 150 milijard v našem denarju, opravičiti drugače, kakor z možnostjo, da bi Zedinjene države bile proti svoji volji le zajete v vojni metež. Da je Amerika s svojimi simpatijami na strani evropske demokracije, ki jo že danes oskrbuje z orožjem, ni nobena tajnost, kakor je tudi lahko uganiti, da je njeno naraščajoče oboroževanje za enkrat v prvi vrsti naperjeno proti neki državi, ki je sosed Amerike v azijskih vodah in ki bi tudi bila lahko zapletena v evropsko vojno v škodo glavnega činitelja v evropskem demokratičnem taboru.

Iz govora predsednika Roosevelta, o katerem se lahko reče, da nikakor ni načelni nasprotnik posega Amerike v evropske zadeve, četudi bi bilo v ta namen potrebno naložiti narodu skrajno žrtev vojaške ekspedicije preko Atlantskega oceana, se jasno razvidi, da se predsednik dobro zaveda, da je ameriški narod v veliki večini proti oboroženi intervenciji. To se more z gotovostjo sklepati tudi iz velikega odobravanja obeh ameriških strank, katerega je bilo deležno ono mesto predsedničkovega govora, da hočejo Zedinjene države ostati izven vojne. Roosevelt je skušal spraviti svoje intimno osebno stališče v sklad s tem razpoloženjem ameriškega naroda na ta način, da je povdarjal razliko, ki po njegovem mnenju obstaja med stališčem, da naj Zedinjene države intervenirajo v sedanjem evropskem konfliktu, in med načelom, da se Zedinjene države po sami narodi ne morejo izolirati od usodnih dogodkov, ki se vrše drugod po svetu, ker sta danes politika, kultura in gospodarstvo človeškega rodu med seboj neločljivo vezani v enoto. Ker ima pa to razlikovanje samo teoretičen pomen, se je Roosevelt izognil težavi s tem, da je izjavil, da se Zedinjenim državam ni treba bojevati z drugimi narodi, pač pa da iz nujne povezanosti vsega človeštva, ki jo je bil tako močno podčrtal, na vsak način sledi to, da Amerika vsaj lahko učinkovito dela na to, da se omogoči mir, ki bo rešil tegobe sveta.

Osebnost stališče pa je prišlo zopet močnejše do izraza v sledečih izjavah, v katerih je povdarjal ideološki pomen, kateri se pridaja sedanji vojni, da namreč Zedinjene države ne morejo biti ravnodušne napram vprašanju, ali bo zmagała v Evropi demokracija, ki je po njegovih besedah najboljši instrument vladavine, kar jih je kdaj človeštvo ustvarilo, ali pa se bo uveljavila diktatura in filozofija sile, ki bo ogrožala neodvisnost vsega sveta in bi utegnila omajati tudi krščanstvo kot najtrdnjejšo ideološko in moralno podlago demokracije. Vendar pa je pristavil nekaj, kar se lahko smatra kot kritiko oziroma kot odkritosrčno priznanje, da je evropska (in brez dvoma tudi ameriška) demokracija, kakršna dejansko je in se praktično izvaja, dokaj različna od idealne demokracije, ki je najboljši instrument vladavine, kar jih je kdaj človeštvo ustvarilo. Dejal je namreč, da sta diktatura in filozofija sile imeli skoraj v vsakem primeru svoj izvor v potrebi, da se izvede temeljita akcija za izboljšanje notranjih razmer tam, kjer demokracija ni mogla zadovoljiti sodobnih potreb človeštva in uresničiti svojo zamisel zlasti na socialnem področju. Tako je izrekel ameriški prezident neko resnico, oziroma dejansko stanje, s katerim je hkrati hotel podčrtati potrebo in pravilnost njegove znane socialne in gospodarske politike, kar mu bo prišlo pri predstojih volitvah predsednika ravno tako prav, kakor mu bo dobro služila izjava, da nikakor ne misli na poseg Zedinjenih držav v evropsko vojno.

Kot pravi državnik, ki zaradi načelnih stališč ne pozabi na realne razmere in potrebe, je Roosevelt vnovič namignil, da Amerika ne bo mogla ostati ob strani, če bi avtoritarni tabor Evrope, kateremu ničče ne odrekava pravice, da si sam izbira lastno obliko vladavine, ogrožal tiste temelje, na katerih počiva demokracija. Za tako stališče, je dejal, ne obstajajo samo ideološki razlogi, ampak, kakor je odkrito povedal, tudi praktični, ker bi Amerika ne mogla trpeti na svetu take ogromne vojaške sile, ki bi jo predstavljale avtoritarne države. S tem bi namreč, kakor je lahko razumeti, ne bili ogroženi samo ideali, ampak tudi gospodarski interesi Amerike, kakor seveda tudi ideali in realni interesi vseh velikih in malih držav na svetu sploh.

Najvažnejši pa je oni del Rooseveltovega govora, v katerem napoveduje, da kakšno stališče se bodo postavile Zedinjene države, če se brez posega ali s posegom Amerike sedanja vojna odloči in zaključi. Dejal je, da se nov mednarodni red ne bo mogel ustanoviti, ako se ne spremeni sedanji način trgovine, ki trpi od avtoritarnega načela, ki postavlja med države kitajske zidove. Konkretno je v tem oziru Roosevelt napovedal nekaj, kar more vsakega resničnega demokrata zelo razveseliti, (čeprav je Amerika to zahtevala že leta 1917/18, pa se je čisto izjalo), da bodo namreč Zedinjene države na mirovni konferenci odločno zastopale načelo svobode vseh morij, tako da bi bila vsa trgovinska pota tudi na morju, to so v prvi

Vojni posvet pri Hitlerju

Maršal Göring postane vrhovni diktator vsega nemškega gospodarstva za časa sedanje vojne

Nemčija proučuje ukrepe glede Finske

Kaunas, 4. jan. t. Havas. Semkaj so prispela poročila, da je bil v Berlinu velik vojni posvet, ki so mu prisostvovali državni kancler Hitler, maršal Göring, vrhovni poveljnik policije Himmler, Hitlerjev nametnik Hess, poveljnik suhozemске vojske general Brauchitsch, poveljnik vojnega brodovja admiral Räder.

Na tem posvetu so obravnavali razna vprašanja, ki so v zvezi z vojno in s čim učinkovitejšo organizacijo vojnega gospodarstva. Sklenjeno je bilo, da bodo štiriletni gospodarski načrt pospešili in ga s pomočjo novo pridobljenih pokrajin razširili, da bo bolj izdaten.

Ako bi Švedska Angliji dovolila prevoz orožja na Finsko...

Nadalje so obravnavali vprašanje Finske v zvezi z namero Anglije in Francije, da bi skozi Švedsko pošiljali orožje na pomoč Finski. Kakor znano, je nemška vlada zavzela protivno stališče, češ da se Švedska ne sme uporabiti kot prehodno ozemlje za vojaške prevoze tujih držav. Vojni posvet je pretresel vse možnosti in določil vse ukrepe, ki bi jih Nemčija podvzela v primeru, da bi njen protest na Švedskem nič ne zaželel. Litvanski list, ki je to informacijo objavil, tudi, da bi Nemčija v tem primeru sprejela zamisel vojaškega sodelovanja s Sovjetsko Rusijo. Zna-

šilno je bilo, da je bil zadnje dni sovjetski veleposlanik v Berlinu mnogokrat v zunanem ministrstvu pri Ribbentropu. Spremljala ga je neka druga visoka, a tajinstvena in brezimna sovjetska osebnost.

Vojni svet je sklenil, da poveri vrhovno vodstvo nad vsem vojnim gospodarstvom maršalu Göringu, ki postane s tem edina odločujoča osebnost v vprašanih gospodarstva, ki bo vse enotno združeno pod nadzorstvom maršala.

Göringova naloga

Berlin, 4. jan. AA. DNB. Ministrski predsednik maršal Göring je izdal nove pomembne sklepe za čim popolnejšo združitev uprave nad nemškim vojnim gospodarstvom. Po teh sklepih maršal Göring od danes prevzema v svoje roke upravo nad vojnim gospodarstvom in postaja najvišja osebnost na tem področju, da bi bilo sodelovanje na polju vojnega gospodarstva čim popolnejše, bodo vse najvišje nemške oblasti, ki so zainteresirane na kateremkoli polju vojnega gospodarstva, poslane po enega zastopnika v vrhovni svet vojnega gospodarstva. Predsednik novega vrhovnega sveta vojnega gospodarstva bo maršal Göring, ki ga bo v primeru potrebe nadomestoval državni tajnik Körner.

Casopis »Stiriletni načrt« objavljala članek državnega tajnika Körnerja, ki poglobljeje pojasnjuje te nove ukrepe. Na prvem mestu poudarja, da je v Nemčiji kljub razvitemu in enotnemu gospodarskemu življenju prehod od mirodnega na vojno go-

spodarstvo bil izvršen izredno hitro in lahko. Kljub temu pa — tako pravi dalje Körner — je treba nemškemu vojnemu gospodarstvu nuditi vse nove možnosti za izpolnitev, da bi Nemčija čim uspešneje mogla kljubovati britanski zaporu. V ta namen so bili uvedeni novi ukrepi v naslednjih temeljih:

1. Združitev najvišje oblasti na gospodarskem polju v rokah ene same osebe, ki nudi jamstvo za strogo avtoritativno upravo vojnega gospodarstva.
2. Najtesnejše sodelovanje vseh oblasti, uradov in ustanov, zainteresiranih pri vojnem gospodarstvu.
3. Disciplinarnost in sodelovanje vsega naroda.

Nemčija ne pomaga Fincem

Berlin, 4. jan. AA. DNB. Iz francoskega in angleškega vira prihajajo vesti v evropski tisk, da je Nemčija podpirala Finsko z orožjem. Isti krogi širijo glasove, da so Sovjeti prosili Nemčijo za pomoč in da je Nemčija poslala v Sovjetsko Rusijo inženirje in vojni material.

V pristojnih krogih izjavljajo v zvezi s tem, da so vsi ti glasovi izmišljeni in da samo dokazujejo angleški manevar, ki hoče Nemčiji podtakniti dvomnosti v njenem jasnem stališču do sovjetsko-finskega spora, da bi tako ustvarili dvome in zmešnjavo pri nevtralnih državah in jih pridobili za angleške interese.

Bitka pri Tolvajervi končana z zmago Fincev

Italijanski letalci-prostovoljci že nastopajo proti Sovjetom

Helsinki, 4. jan. t. Havas. Sedaj so znani podatki o poteku velike bitke pri Tolvajervi ali pri Suomisalmi, kakor se tudi imenuje, s katero so Finci zaustavili sovjetsko prodiranje od vzhoda sem proti Uleaborgu v Botniškem zalivu.

Ob izbruhu vojne so Finci na tem odseku imeli samo obmejne straže, ki so se morale pred sovjetskim navalom seveda umakniti. Unik je trajal do 10. decembra, ko so Finci dobili pomoč in so pričeli že malo napadati. Dne 14. decembra so Finci izvedli napad z boka, ki se jim je posrečil, nakar so neprestano napadali do 28. decembra, ko so Sovjeti vrgli v boj eno celo svežo divizijo. Finci so jo popolnoma zdrobili in so proti večeru zasedli postojanko Ilajoki, ki leži 30 km daleč od kraja, kamor so Sovjeti do 10. decembra že prodrli.

Vojaški opazovalci z vno študirajo potek te bitke. Oni trdijo, da so Finci Sovjete s svojim umikanjem nalašč izvabili v zasado ter jih oddaljili od svojih skladišč in oporišč v zaledju. Finska letala so potem ta oporišča in živežna ter municijska skladišča napadla in porušila. Sledili so letalski napadi na železniško progo od sovjetske meje proti Suomisalmiju, ki so jo Finci razrušili. Ko so bili na ta način Sovjeti v zasadi in takorekoč brez zveze z zaledjem, so jih napadli z boka in jih uničili takorekoč popolnoma.

Sedaj stopa v ospredje spet bojilšče pri Salli, kjer vojaški strokovnjaki pričakujejo odločilnega boja. Finci se južno od tega kraja približujejo že Repolu, ki je važno oporišče in križišče na sovjetskem ozemlju.

V glavnem se lahko reče, da so Finci najbolj nevarno sovjetsko prodiranje proti Uleaborgu zaustavili z uničenjem nasprotnika. Sovjeti so tukaj začeli naval od Kema na mornarski železnici čez letalsko oporišče Uhtua v smeri proti Suomisalmiju. Sovjetska divizija je na 450 km dolgi poti od Kema proti Uleaborgu prišla že na dve tretjini poti. Sedaj je uničena. Sovjeti nimajo nobenih rezerv in Finci so začeli s prodiranjem proti sovjetskemu ozemlju, kjer leži oporišče Repola in Uhtua.

Finska poročila

Helsinki, 4. jan. AA. Havas. Snočnji komunikacijski vrhovni poveljstva pravi:

Na Karelitski zemeljski ožini je vladala danes običajna živahnost sovjetskega letalstva.

Blizu reke Pajpale se je ožen sovjetskega topništva zelo okrepil večeraj popoldne in je trajal vse do današnjega dopoldne kot priprava za napad pehote. Napad rdeče pehote je bil zelo kre-

pak, a smo ga s hudimi izgubami odbili z ognjem finskega topništva in pehote. V teku večera so Sovjeti napadli severno od Hatjalandajervija, toda njihov napad smo zavrnili. Severno od Ladoškega jezera se boji nadaljujejo. Ves dan je divjal hud in ogorčen boj okoli ene same strateške točke. Razen tega se je opazila velika živahnost topništva in patrol.

Blizu Antojokija so finski oddelki uničili oddelek sovjetskih čet, v katerem je bilo več strojníc. Sovjetske protinapade smo zavrnili.

V Suomisalmiju so Finci uničili sedem tankov. V odseku Junturaste so finske čete prodrle do levega brega jezera Kokojervi.

Na drugih frontah nič novega. Na obali Ladoškega jezera so se vneli manjši boji. Zaradi snežnih metežev in snega skoraj nikjer ni bilo vojaških operacij. V teku današnjega dne smo zbili tri sovjetska letala, večeraj pa prav tako tri.

Italijanski letalski prostovoljci že v boju

Helsinki, 4. jan. b. Danes je finska eskadra, sestavljena iz treh bombnikov, izvršila izredno uspešen napad na sovjetsko letalsko oporišče Oesel, ki ga je Sovjetska Rusija izsilila od baltskih držav. Oporišče je bilo Fincem pravi trn v oči in so sklenili, da se morajo čimprej odkrižati sovjetskih letal, ki prihajajo iz tega oporišča. Trije finski bombniki so se nenadoma pojavili nad sovjetskim letalskim oporiščem. Sovjeti niso niti mislili, da bo prišlo do napada ter protiletalske baterije niso streljale. Finski piloti so jasno videli, da je v oporišču nastala velika panika ter da so Sovjeti skušali rešiti svoja letala. Na čelu finske letalske eskadre je bil velik italijanski bombnik, ki ga je vodil italijanski pilot prostovoljec, ki je prevzel vodstvo eskadre potem, ko se je seznanil s finskimi letalskimi oporišči in oporiščem, ki jih uporablja Sovjetska Rusija za svoje poletе. Napad je sijajno uspel, kajti sovjetske protiletalske baterije sploh niso otvorile ognja na finske bombnike, ki so se po končanem delu — odložili so v največjem miru vse težke bombe na letalsko oporišče — zopet vrnili nazaj.

Finski piloti so fotografirali dejstvo bomb in posnetki kažejo ogromne stebre dima in ognja. Piloti so se vrnili nazaj v svoja oporišča, naložili nov tovor bomb in ponovno odleteli nad sovjetsko letalsko oporišče Oesel. Tedaj pa so finske pilote že sprejele protiletalske baterije, ki pa so zelo slabo stre-

hov ter kritičnega stališča, ki ga napram tem načelom zavzemajo na tisti strani, ki Rooseveltu ni simpatična. Kakšno vlogo bo Amerika imela v mirovnih pogajanjih, to je, ali bo res odločilna, ali pa le v nekoliko manjši meri, to je tudi še vprašanje bodočnosti, ki je v božjih rokah. Na vsak način more vsak, kdor si želi čimprejšnjega miru, govor ameriškega predsednika v njega glavnih potezih le odobravati in se posebno razveseliti dejstva, da ameriški narod ni za razširjanje evropskega konflikta na druge kontinente.

ljale, tako da so se finski piloti prepirali, da jim ne grozi nobena nevarnost. Zaradi tega so se spustili zelo nizko na 500 metrov in otvorili strojniški ogenj. Protiletalske baterije so kmalu utihnile. Finski piloti, na čelu z italijanskim prostovoljem, so odvrgli vse svoje bombe in letalsko oporišče popolnoma uničili. Zgorele so vse lope in večina letal. Prav tako so finski piloti uničili tudi cisterno pogonskega materiala.

Rdeča poročila

Moskva, 4. jan. AA. DNB. Poročilo generalnega štaba leningrajskega vojaškega okrožja na položaju na finskih frontah pravi: 3. januarja ni bilo važnejših dogodkov.

Sovjeti bombardirajo

Helsinki, 3. jan. AA. Havas. Sovjetsko letalstvo je danes napadlo mesti Abo in Remi v Botniškem zalivu. Podrobnosti bombardiranja še niso znane. Osebe, ki so prispale iz teh dveh mest, pravijo, da je prebivalstvo kakor zmerom tudi tokrat pokazalo svoj mir in da je sovjetsko letalstvo pod izgovorom, da bombardira pristanišče, v glavnem napadalo prebivalstvo.

Sovjetski poslanik v Londonu ne ve ničesar o kakšnem bombardiranju Helsinkijev

London, 4. jan. AA. Reuter. Sovjetski veleposlanik v Londonu je objavil poročilo, v katerem odločno zanika fantastične vesti, ki krožijo v angleškem časopisju in ki jih oddajajo angleške radijske postaje v zvezi z vojno na Finskem. Poročilo naglašja, da takšna obvestila o Finski prihajajo iz Helsinkijev, Kodanija, Oslo, Stockholm in drugih virov, so pa med seboj protislovna, kar je najboljši dokaz, da so brez vsake podlage. Posebno fantastične so vesti o bombardiranju Helsinkijev 21. decembra, češ da je pri tej priliki bilo ubitih 100 civilistov in da je bilo 100 ranjenih. V isto vrsto spadajo tudi poročila o številu uničenih sovjetskih tankov.

Ameriška pomoč

Washington, 4. jan. t. Havas. Ameriški kongres se bo pri nadaljnih sejah pečal z nekaterimi predlogi, ki jih je stavil senator Pittman in ki se tičejo vprašanja, kako naj Združene države pomagajo državam, ki so bile napadene, kakor na primer Finska. Glede Finske same bodo razmotrivali o več možnostih, med katerimi je tudi ta, da bi USA posodile Finski takoj 100 milijonov dolarjev (6 milijard din) ter da bi ameriški industriji dovolile, da zalagajo Finsko z orožjem, čeprav bi ga ne mogla odpeljati na svojih lastnih ladjah, kakor to zahteva ameriški nevtralnostni zakon.

Ostende, 4. januarja. t. (Reuter.) Nov ženski plavalni rekord je dosegla belgijska plavalka Fernande Caroen, ki je 500 m preplavala v svoobodnem stilu v rekordnem času 5 minut 28.4 sek. Prejšnji rekord je znašal 6.34.

Zagrebska vremenska napoved: Nespremenljivo.

Zemun, 4. januarja. AA. Vremenska napoved za 5. januar: Po večini oblačno v vsej državi, ponekod sneg, na Primorju pa dež. V severnih in severozahodnih krajih se bo nekoliko ohladilo. Temperatura se bo dvignila v ostalih predelih.

General Sikorski:

»Nikdar ne bomo ponovili napak preteklosti«

Pariz, 4. januarja. AA. Pat. Predsednik poljske vlade general Sikorski je imel na seji poljskega ministrskega sveta govor, v katerem je med drugim dejal, da je glavna naloga vseh Poljakov služiti celoti, da bodo tako v službi najplemenitejšega ideala, ki se imenuje domovina. Dalje je naglasil, da zdaj končno ni več takšnih režimov na Poljskem, ki so se izogibali vsakega nadzorstva od strani javnega mnenja. Mnogi činitelji so bili vzrok našemu porazu in zgodovina bo obsodila vse, ki so krivi. Eden glavnih razlogov našega poraza je delo prejšnjega režima, ki je narodno silo zaman in brez koristi trošil. Strojeno so bile nepopravljive napake v političnem, vojaškem kakor tudi gospodarskem oziru.

Zatem predsednik Sikorski izjavlja, da je treba delati na to, da se nikdar več ne ponove napake iz preteklosti in da je treba vedno upoštevati napake, ki jih daje zgodovina preteklih dni. Končno je Sikorski dejal: Prvo

in najpomembnejše načelo, ki se ga moramo držati v našem nadaljnjem delu, je — vsak na svoje mesto. Vsak od nas ve kaj je njegova dolžnost in se mora pač po svojih sposobnostih zavzemati za dobro Poljske.

Slednjič se je Sikorski zahvalil vsem svojim sodelavcem, tako v vladi, kakor tudi v vojski, in dejal: Ker tako vestno opravljate svojo dolžnost, se vam zahvaljujem iz vsega srca. Prežeti globoko ljubezni do domovine, bomo nadaljevali s svojim delom ter imeli vedno pred očmi obnovo slavne in velike Poljske, mnogo srečnejše, kot pa je bila v nedavni preteklosti — je na koncu svojega govora vzkliknil Sikorski.

Zatem je general Sikorski izrekel čestitke predsedniku republike Rakiewiczu za novo leto. Rakiewicz se je za čestitke zahvalil in imel pri tej priliki krajši govor, v katerem je izrazil svojo vero v popolno zmago Poljske.

Novo leto v ogledalu nemškega in francoskega tiska

Nemški tisk napoveduje zmago nad Anglijo in začetek nove dobe
Francoski predlaga združeni naval na Nemčijo in Sovjetijo

Nemški listi

Nemški listi so ob novem letu izšli v razkošni obliki in z bogato vsebino. Obravnavajo pa domača in tuja vprašanja izključno le z vidika sedanje vojne. Obravnavajo z velikim zagonom, rekli bi z navdušenjem, ki ga črpajo iz prikaza dosedanjih dogodkov, kakor tudi iz podobe, ki si jo delajo o bodočnosti. Ves tisk preveča kakor vihar ena sama misel: zmagati je treba, zmaga je gotova in v tej zmagi bo podlegel angleški imperij. Dosedanja, že 4 mesece trajajoča vojna, jim nudi dovolj gradiva za to. Razgled v bodočnost jim odpira nedogledna obzorja. Kdor bere nemške novoletne časopise, dobiva vtis, da živimo sredi največje revolucije sodobnih časov in da pod zagonom nemškega naroda podira stari svet ter se v strahotnih bolečinah poraja nov svet z novim redom. Navedli bomo nekaj primerov iz nemškega tiska o novem letu, ki nam bodo služili kot ogledala miselnosti v današnji Nemčiji.

»Völkischer Beobachter«

»Völkischer Beobachter« ima več strani posvečenih svetovnopoličnim vprašanjem, ki izhajajo iz sedanje vojne. Osnovno misel pa vsebuje uvodnik, ki nosi naslov »Spreminjajoči se svetovi«. Pisec prikazuje Anglijo kot glavno krivko sedanje vojne. »Nemčija hoče imeti le pravice do življenja zanjame. Anglija tega ne priznati. Vojne niso nič drugega, kakor nujnostni revolucionarni izraz spreminjajočih se svetov«, piše članek in dodaja, da se Anglija bori za življenjska načela razdobja, ki je že davno za nami. Med tem pa vataja novi red. Cilj tega novega reda je jasen. »Marsikateremu so se ob sklenitvi prijateljstva med Nemčijo in Sovjetijo na stežaj odprle oči. Stal je pred ugankami. Toda, ako gledamo nanj z zgodovinskega stališča, to prijateljstvo ni nič drugega, kakor prvi močniti vzpon Evrope proti nadoblasti svetovnomorskih interesov Anglije, ki si je Evropo podredila.« Naloga vsake vojne je, da »zgodovinska dejstva z orožjem potrdi«. Tudi sedanja vojna bo to v prilog nove Nemčije potrdila.

»Völkischer Beobachter« objavlja pod naslovom »Do končne zmage« članek, ki ga je napisal maršal Göring. Maršal dokazuje, da je namen Anglije, da uniči Nemčijo. Gošeri o letalskih bojih z Anglijo, piše maršal: »Govor se naša letala zadovoljujejo s tem, da ostro nadzorujejo vojne priprave Anglije. Toda potrebno jim je samo povelje našega voditelja, pa bodo mesto skromnih fotografskih aparatov nosila breme, ki prinaša uničenje, kajti ni je države na svetu, ki je tako ranljiva v zraku, kakor Anglija.«

»Kölnische Zeitung«

»Kölnische Zeitung« objavlja vrsto člankov, ki so že po naslovih razumljivi program. »Kje stoji Anglija?«, »Francoska politična krivulja«, »Italijanski cilj«, »Nemčija in Sovjetija«, »Nevtrali in vojna«, se glase naslovi udarnih člankov, ki ekusajo dokazati, da »prihajamo v novo dobo, v kateri sta socializem in avtoritarnost potrebna«, in da je »izbruhnil svetovnozgodovinski spor, borba na življenje in na smrt, kot je svet do sedaj še ni videl«. In ta borba velja v glavnem Angliji kot predstavnicu starega sveta in stare miselnosti. Italija v tej borbi »čaka na veliki trenutek, ko bo mogla vso svojo težo vreti v boj, da pomaga, da v Evropi nastane mir na drugih osnovah, kot na tistih, na katerih je bil zgrajen versajski«. Sodelovanje Nemčije in Sovjetije, ki »narodni socializem z boljševizmom ni povežalo na duhovnem polju, je prvo poglavje novega reda, ki je delno že vzpostavil na vzhodu Evrope. Neutrálne države, to so »male države, ki imajo velike skrbi«, pa čakajo velike naloge, kajti »z nemškega stališča gre samo za to vprašanje, če in v koliki meri — čeprav proti lastni volji — bodo te neutrálne države priležne angleške bloke« proti Nemčiji.

»Münchener N. Nachrichten«

»Münchener N. Nachrichten« objavlja uvodnik pod naslovom »Leto dokončne odločitve«. V njem dokazuje, da je nastopila doba, »ko je izbruhnila velika evropska revolucija proti Angliji, ko so se svobodni narodi dvignili, da napravijo konec svetovni nadoblasti ene same bogate klase«. Prva se je dvignila Italija, za njo je prišla Japonska, njej je sledila narodnosocialistična Nemčija, da Evropo osvobodijo od politične nadoblasti, ki jo izvaja nad njo Anglija. Govorijo bogatašev. Toda bodočnost ima Nemčija. Govorijo aicer, da bodo Nemčijo razbili na drobne kosce, da bodo zaslužili 80 milijonov Nemcev, toda motijo se. »Sedanja vojna se bo končala tako da bo uničen angleški imperij.«

»Münchener Nachrichten« objavlja poleg drugih navduševalnih člankov tudi enega, ki nosi naslov: »Nadomestitev vmesne Evrope«. Pod vmesno Evropo razume članek vse državne tvorbe, ki so nastale z versajskim mirom leta 1919 in ki ležijo med nemškim in ruskim prostorom. Ta »vmesna Evropa« je sedaj izbrisana in je to več, kakor navadna revizijska meja. Začela se je doba ustavitve razmer v vzhodni Evropi, ne samo državopolitičnih razmer, marveč tudi narodnostnih, in to za dolgo dobo bodočnosti. Članek je priložen zemljevid, ki poučno razlaga, kako je bila ta »vmesna Evropa« postopno izbrisana in koliko je treba v bodočnosti še storiti.

»Lokalanzeiger«

»Berliner Lokalanzeiger« objavlja več člankov, med katerimi je najbolj zgovoren članek z naslovom »Nemčija v borbi za svobodo«. Sedanjio politični krogi razlagajo, da njegovo bivanje v Londonu ni v zvezi z objavo Bele knjige, v kateri bo Anglija razložila potek pogajanj med Anglijo in Sovjetsko Rusijo pred izbruhom vojne temveč da je se pust poslanika čistost normalen, ter ni točno, da se po njegova odsotnost iz Moskve podaljšala v nedogled. Pač pa sodijo v Londonu, da se bo odsotnost italijanskega poslanika v Moskvi zelo zavlekla. Sicer pa tudi sovjetski poslanik v Rimu Gorelkin ni na svojem mestu, ampak se je povrnil v Moskvo. Koliko trajna bo odsotnost francoskega poslanika Naggiara iz Moskve, o tem londonski krogi ne dajejo nobenih izjav.

Pač pa je v drugih političnih krogih padla misel, da bi bila mogla tudi vojna zapadnih velesil v Sovjetijo brez vojnih napovedi in sicer tako, da se v kar moč učinkoviti meri podpre Finska v njeni obrambi proti krivičnim napadalcem. Vendar so to vesti, ki jih je treba previdno sprejeti. Treba je pač počakati, da bo obelodanjena Bela knjiga in pa govor predsednika Chamberlaina 8. januarja.

Položaj v francoski luči

Pariz, 4. jan. Pariško časopisje na splošno prikazuje nemško-sovjetsko zvezo kot dosti trdno zgradbo. Vendar pa so tudi v tem pogledu opazna nasprotja. Listi so z velikimi poudarkom poročali, da Stalin prosi Hitlerja za tisoče specialstov in gospodarskih strokovnjakov, ki naj bi sovjetsko gospodarstvo organizirali, zato pa bi Sovjetija oskrbovala Nemčijo z vsemi potrebnimi surovinami. Toda istočasno pišejo pariški listi, da ne vprašanje skandinavskih držav v Berlinu, če bi Nemčija smatrala kot sovražen akt prevoz orožja skozi njih ozemlje za Finsko, odgovorila, da bi takšne pomoči Finski Nemčija še ne smatrala kršenje nevtralnostnega načela.

»Justice«

Bivši minister Frossard zelo ljuto napada v »Justice« Sovjetijo in zahteva popoln prelom z Moskvo. Za njega ni nobenega dvoma, da je Stalin, ki je nekdoški Georgijec in podoben Ivanu Groznemu pahnul Evropo v vojno samo za to, da bi pripravil zmago komunizma. Boljše je — piše Frossard — da ima Francija odkrito boljševiško Sovjetijo proti sebi, kakor pa bi jo hiansko imela za sebe. Francija ne bo pripravljala poti boljševizmu v Evropo, ampak prepušča to drugim državam.

Silno odobravanje je našel v francoskem časopisju francoski poziv angleškega vojaštva čoporožje. Francozi vidijo v tem najučinkovitejši odgovor na nemško propagando, ki trdi, da se Anglija vojskuje s francosko krvjo. »Matin« piše: »Angleška vojska je odgovorila nemški propagandi kakor je bilo treba. Ze v prvih mesecih vojne naraščajo njene čete do onega števila kakor so med svetovno vojno stale v Flandriji in v Artois.«

Sestanek Balkanske zveze v Belgradu dne 8. februarja

Bukarešta, 4. jan. t. Reuter. Zunanji minister Gafencu je danes izjavil, da je v svojstvu predsednika Balkanske zveze sklical zunanje ministre balkanskih držav, ki so članice Balkanske zveze, na redni sestanek v Belgradu dne 8. februarja. Na vprašanje, če bo tudi Bolgarija poslala svojega opazovalca na sestanek v Belgrad, romunski zunanji minister ni hotel dati nobenega odgovora.

Romunsko časopisje pa z velikim poudarkom podčrtava prisrčni naglas v noveletnih vseh, ki sta jih izmenjala bolgarski in romunski kralji, kakor tudi bolgarski in romunski ministrski predsednik. Nekateri listi namigavajo, da je italijanska diplomacija spet začela posredovalno delo, da bi Romunijo in Bolgarijo med seboj spravila.

Gafencu potuje v kratkem v Rim

Bukarešta, 4. jan. b. Po še nepotrjenih poročilih bo v kratkem odpotoval v Italijo tudi romunski zunanji minister Gafencu, ki se bo sestel z italijanskim ministrom grofom Ciano. Pred tem pa se bo grof Ciano razgovarjal z madžarskim zunanjim ministrom grofom Czakijem

glede odnosov med Romunijo in Madžarsko.

Romunski zunanji minister Gafencu bo pri svojem obisku v Italiji izročil romunskih predlogov za končno ureditev madžarsko-romunskih sporov, ki jih bo proučila Italija, ki bo delala na to, da pride med obema državama do trajnega sporazuma. Italiji je mnogo na tem ležeče, da zavlada med balkanskimi državami sloga, tako da bodo lahko v slučaju potrebe skupno nastopile proti grozeči nevarnosti.

Protestanti o papeževih besedah

Okrožnica papeža Pija XII. o osnovah pravičnega miru na svetu je doživela toliko komentarjev v časopisju vseh narodov, kakor noben drug dokument zadnjih časov. Značilno je, da so tudi nekatoliški krogi sprejeli papežev besede ne samo s spoštovanjem, ki gre toliki moralni avtoriteti na svetu, ampak tudi s podčrtavanjem svetega polnega soglasja z idejami okrožnice, ki jo imenujejo vekovno listino resnične človečanske kulture. Posebno ugoden odmev so našla papeževa izjava v protestantskih deželah severne Evrope, v anglosaškem območju in povsod, kamor sega ta vpliv. Vzemimo danes samo danske in švedske liste.

»Politiken«, ki se tiska v 169.000 izvodih, je označil Pijevo okrožnico kot »najvažnejši dogodek današnjih dni. Zakaj papež predstavlja silo, ki objema ves svet in ne stoji v nobeni politični fronti. Moralen vtis in dejanski pomen papeževih besed o Poljski se bo pokazal v bodočnosti. Ta glas bo nadvaldal vse druge.« — »Berlingske Tidende«, ki ima naklado 150.000 na dan, je prinesel o papeževi okrožnici komentar v treh ulogovih, v katerem posebno podčrtuje papežev ugotovitev, da je najhujše zlo našega časa razvrednotenje svobode, preziranje ljubezni in usmiljenja ter bratske vzajemnosti, kakor tudi oboževanje države, ki požira večne pravice duše. — Enako soglasja s papežem »Nationaltidende«, da »država ne sme biti edini in končni namen človeškega življenja«. — Glasilo danske socialne demokracije »Social Demokrat«, ki se tiska v 60.000 izvodih, pa poudarja predvsem papežev besede, da se mednarodne pogodbe ne smejo enostransko kršiti. Enako podčrtuje veliko enostavno papeževih besed oficalno glasilo danske protestantske cerkve »Kristeligt Dagblad«. — Na švedskem je doživela papeževa okrožnica velik in globokosežen komentar v liberalnem dnevniku »Dagens Nyheter«. Žal ni mogoče članka objaviti v celoti. Pisatelj pravi: »Omika, ki se ne opira na duhovni in moralni red, nima trajnega obstanka. Pisatelj nato na podlagi okrožnice duhovito primerja politično zamisel sv. Avguština s zamisljo Machiavellija in pravi: »To nasprotje najbolj označuje globino brezna, ki je med zamisljo totalitarne države in zamisljo katoliške, ki nam vstaja pred očmi iz Pijeve okrožnice.« — Drugi švedski liberalni list »Stockholms Tidningen« med drugim piše: »Roma locuta est: so trenutki, ko tudi protestant lahko ponovi te stare in veličastne besede in mora priznati, da je edina resnična in prava beseda bila te dni izrečena od tistega moža, ki edini po svojem poslanstvu ni podvržen molitvenim mnenjem in izprijenim interesom političnega sveta; kljub temu, ali prav zaradi tega je njegov vpliv večji kakor vpitje propagandnih zvočnikov.« — Organ švedskih socialdemokratov »Socialdemokraten« se tudi obirno bavi z encikliko, rekoč med svojimi navdušenimi izjavami: »Papež je pogumno vzdignil svetilko krščanstva pred sveto, ki je zatemnjen od barbarskega sroganstva.« — Znan pisatelj Ivan Oljelund pa v reviji »Hallandsposten« pravi: »Ideja, ki prihaja do izraza v politični ideologiji papeža, je jasna in modra. Vsi kristjani se morajo danes združiti v tem duhu in v tej resnici, čeprav bi se v drugih ozirih razlikovali.«

vražnika je torej treba zagrabit na tej njegovi slabi točki. Ako so Finci z angleško in našo pomočjo mogli vreti nazaj sovjetske čete, zakaj ne bi mogli z našo pomočjo zasesti Murmanska in korakati na Leningrad. Zasedba Leningrada bi potresla sovjetsko zgradbo, da bi se odmev čutil na Kavkazu in na Vladivostoku.«

Ali se bo Nemčiji posrečilo da spravi Italijo in Sovjetijo

London, 4. jan. b. Naporu nemške vlade gredo sedaj za tem, da se premostijo nasprotstva med Italijo in Sovjetsko Rusijo, ki zavzemajo vedno večji obseg. To potrjuje amsterdamski dopisnik »Daily Telegraph«. Nemški tisk je dobil tozadevna navodila ter je že prejel objavljene članke, v katerih piše, da med Sovjetsko Rusijo in Italijo ni nobenih večjih nasprotstev. Opažati pa je, da nemška diplomacija z vidnim nemirrom gleda na bodočnost Sovjetske Rusije, ki se po risanju angleške lista pripravlja na napad na Romunijo, da po porazih na Finskem opraviči velike žrtve in vzpostavi zopet avtoriteto. Medtem ko je preteklo jesen nemški državni kancler Hitler v svojih govorih stalno poudarjal sovjetske in nemške interese na Balkanu in ni mnogo govoril o interesi Italije, se danes zopet interesi Italije na Balkanu stalno omenjajo, medtem ko se interesi Sovjetske Rusije postavljajo še na drugo mesto.

Kot posebno sovjetsko interesno območje označujejo severovzhod Evrope, tako da se po razumevanju nemških uradnih krogov ne bo trebalo Italiji, da bi se krizni oženi interesi s sovjetskimi. Sovjetska Rusija in Italija, tako izjavljajo v Berlinu, morata postaviti zapadnim velesilam konkretne politične zahteve, ki bodo tem lažje izvedljive, če se bodo berlinski nasveti naleteli v Rimu na kakšen odmev, ker je italijanski zunanji minister grof Ciano odločno potegnil črto med italijanskim fašizmom in moskovskim komunizmom.

Nov ameriški kardinal

Washington, 4. jan. AA. Apostolska delegacija je sporočila, da je sv. oče Pij XII. sklenil imenovati za kardinala in nadškofa v Čikagu msgr. Samuela. Školija Čikago šteje nad milijon vernikov.

Pisana množica narodov evropskega severa

Tudi ugro-linska skupina se je razšla v več samostojnih narodov

Šele spor na evropskem severu je obrnil pozornost kulturnega sveta na ta daljna ozemlja, ki so prej živela v svojem miru. Malo kdo se je prej zanimal za ta svet, zato je tudi le malo vedel, kakšna pisana množica narodov tu živi. Tudi danes je še zelo splošno mnenje, da so poleg Fincev samo še Lapenci, poleg tega še v Estonski, Letonski in Litvi neki neznani narodi, o katerih preteklosti, jeziku in kulturi vemo le malo. V resnici pa je tudi ta del Evrope svoj poseben svet, ki samo zato ne povzroča mednarodnih zapletljivosti, ker je dovolj prostora, in se narodi ne tarejo tako drug ob drugega.

Kakor v večdelni ostale Evrope so tudi na ta ozemlja prišli ljudje iz tistih zakladnih človeštva v širnih ruskih nižinah, s katerih so v dobi preseljevanja narodov prihajale množice za množice. V davni dobi je ob srednjem teku Volge živelo plemo, ki je v zgodovini znano pod imenom Ugrofini. Bilo je to sorodno plemo Samojedov v tundrah ob Severnem morju in severni Rusiji, le da so Samojedi ostali majhno ljudstvo in na svojem prvotnem ozemlju, so se Ugrofini namnožili v velik narod in se razširili preko sosednjih pokrajin in se slednjič v stoletjih razdelili v dve veliki skupini: »čisti« Ugrijci in »čisti« Finci.

Ugrijci so se v preseljevanjih pomikali proti vzhodu in deloma proti jugu, kjer so se pomešali s sosednjimi plemeni. Tako so se razvila nova ugrojsko govoreča ljudstva: Ostjaki, Voguli in Madžari.

Ostjaki so se premikali do srednjega Oba v Rusiji, kjer so naseljeni še danes in jih je okrog 20.000. Žive od živinoreje, ribolova, so pa tudi mojstri v rezljanju lesa. Voguli žive še po pobočjih severnega Urala, vendar pa se je njihovo število skrčilo že na 6000 duš; žive pretežno od lova in ribolova. Kot vera je med njimi razširjen neki skrivnostni šamanizem, zagonetno češčenje duhov, polno praznovanja in vraž; pravoslavje so sprejeli večinoma le na zunaj, da prikrijejo svoje skrivnosti. Madžari, ki so sprva prebivali na ozemlju med Volgo in Uralom, so se s preseljevanjem narodov v 9. stoletju pomaknili v današnjo Ogrsko, kjer so se pomešali z že tam naseljenimi Kelti, Goti, Slovani in ostalimi narodi, ki so si jih polagoma asimilirali. Naselili so se stalno in se posvetili poljedelstvu. Ko so sprejeli krščanstvo, so se kmalu povzdignili v kulturno evropski narod, ki je že začel posegati v zgodovinski razvoj tega prostora. Madžari so se razvili v najmočnejši narod nekdanje ugrojske skupine, danes jih je okrog 12 milijonov in prebivajo daleč preko mej današnje Madžarske države.

»Čisti« Finci, ki so se ob preseljevanju iz nižav notranje Rusije ločili od Ugrijcev, so se v teku zgodovinskega snovanja razvili v več ljudstev, pomešali so se s sosednjimi narodi, ki so jim vtisnili svoj pečat. Tako sta nastali dve glavni finski skupini: Vzhodni Finci in Zahodni Finci.

K vzhodnim Fincem danes prištevamo Sirijene, ki prebivajo na najbolj severovzhodnem delu Evrope in jih je okrog 350.000. Spadajo pod Rusijo. Žive od lova, ribolova in trgovine; zlasti v srednjem veku so bili znani kot spretni trgovci in so imeli v svojih rokah skoraj vso trgovino vzhodne Rusije. Njihovo glavno mesto je Syktyvkar (22 tisoč prebivalcev). V to narodnostno skupino spadajo tudi Votjaki, ki se v svojem jeziku imenujejo Udmurt, kar pomeni »človek«. Teh je okrog pol milijona, večinoma so poljedelci. Naseljeni so strnjeno na svojem ozemlju, ki je upravna enota z glavnim mestom Iževsk (65.000 prebivalcev). Ob srednji Volgi prebivajo Ceremisi, ki se imenujejo tudi Mari. Teh je okrog 450.000. Večinoma prebivajo strnjeno na samostojnem ozemlju Mari; njihovo glavno mesto je Krasnokokšajsk (po najnovjšem se imenuje Joškar Ola), ki pa ima samo 5000 prebivalcev. Slednji spadajo v to skupino vzhodnih Fincev še Mordvini, ki so pa glavna veja vseh vzhodnih Fincev. Prebivajo v srednji Rusiji od Volge do Urala in so dokaj močan narod, ki šteje pol drug milijon duš. So trdni kmetje in znani kot dobri poljedelci. Krščanstvo so sprejeli šele pred 500 leti v obliki pravoslavja iz Bizanca, še vedno pa je pri njih — kot pri vseh vzhodnih Fincih — priljubljeno poganstvo, nekaj pa je tudi mohamedancev. Glavno mesto »samostojnega« ozemlja Morvinov je Saransk, ob progi Moskva—Kasan (16.000 prebivalcev). — Morda so taka etnološka razpravljanja dala povod, da je Sovjetska Rusija obsodila državno samostojne Fince,

da si hočejo prilastiti vso evropsko Rusijo in svoje meje razširiti do Urala, ker je skoraj ves ta svet v manjših ali večjih manjšinskih otokih naseljen po narodih iste etnološke skupine.

Pa tudi zahodni Finci, ki so se v preseljevanju obrnili proti zahodu, proti morju, so se v teku stoletij razšli v več skupin. Najmočnejša skupina so pravi Finci, ki prebivajo v današnji Finski, v Kareliji, na severnem Švedskem in Norveškem. Sami se imenujejo Suomalaiset (Suomi = Finska) in je vseh skupaj okrog 5 milijonov (nad tri milijone na Finskem). Močno so se pomešali z Letonci, Litvanci, Rusi in Švedi, in ti različni vplivi se še danes poznajo med njimi v običajih in jeziku. V 11. stoletju so sprejeli zahodno krščanstvo (razen Karelije, ki je bila pod Rusijo in je pravoslavna), ko pa so v 16. stoletju prišli pod Švedsko, je začel prodirati mednje protestantizem, kateremu danes pripada velika večina Fincev. Imajo pet protestantovskih škofov, ki jih imenuje predsednik republike; njihov škof v mestu Abo ima naslov nadškofa. Njim najbližji so Lapenci (»lappi« pomeni v finskem jeziku »daljina dežela«), ki žive na skrajnem

Opazovalec v svojem kritju v prednjih vrstah francoske fronte

Važno vprašanje slovenskega Prekmurja

Kdor pozna naše Prekmurje vsaj nekoliko, bo diši da je potoval po njem, bodisi da je o njem čital razprave in članke, bo moral priznati, da je ta pokrajina eden najzanimivejših kosov slovenske zemlje, tako po svojem gospodarskem sestavu, po socialnih razmerah in vitaliteti prebivalstva. Zlasti je v tem oziru zanimiv dolinlendavski okraj. Zemlja je tu plodna in bogata, podnebje ugodno za mnoge vrste poljedelskih pridelkov, pokrajina je bogata na divjačini, reke, potoki, ki jo namakajo, nudijo obilen ribolov in številni vinogradi bi ob pravilnem kletarstvu dajali prvovrstno vino. Skratka, lepo bi se dalo urediti življenje na tej zemlji, ako bi bilo vse tako, kakor je treba. Ena najbolj donosnih gospodarskih panog v dolinlendavskem okraju so bili gozdovi, lepi, bogati gozdovi, polni orjaških hrastov, gabrov, bukev, jelš in jesena, toda žal je danes to veliko bogastvo zemlje v dolinlendavskem okraju skoraj povsem uničeno. Gozdovi so domala skoraj vsi izsekani.

Kako je moglo do tega priti? Svojetasno je bil velik del zemlje dolinlendavskega okraja v lasti madžarskega grofa Esterhazyja. Pred nekaj leti pa je bilo veliko posestvo prodano, in sicer ne v celoti, ampak po kosih, grad in nekaj posestva posebej, polje je bilo razdeljeno med koloniste in kmete, gozdovi pa so bili kompaktno prodani »Križevski« imovni občini. Krivi za to razkosanje niso bili slovenski ljudje v Prekmurju, kajti le-ti niso imeli pri madžarskem plemiču nikdar nobene besede, ampak hrvatski zaupniki grofa Esterhazyja, ki so znali izkoristiti svoje položaje. Križevska imovna občina je kupila te gozdove za 26 milijonov dinarjev. 20 milijonov je imela svojega kapitala, za 6 milijonov pa je dobila kredita. Koliko so pri razkosanju vladarstva madžarskega grofa zaslužili razni mešetarji, advokati, notarji in drugi, si lahko vsakdo predstavlja. Bile so milijonske vsote. Križevska imovna občina pa je hotela te gozdove eksploatirati in se poleg tega še rešiti dolga 6 milijonov. Zato je prodala izseko dela teh gozdov »Nasičiki«, ki se je temeljito lotila svojega posla, da je krasne gozdove posekala do tal. Vsakdo, ki se vozi ali potuje po dolinlendavskem okraju, lahko vidi na svoje oči, kako danes izgleda na onih mestih, kjer so se pred nekaj leti stali krasni, bujni gozdovi!

Pri razkosanju vladarstva so dobili kolonisti nekaj polja, toda nobenega koščka gozda in so bili na milost in nemilost prepuščeni samemu sebi, tako da so danes skoraj vsi brez izjeme goli siromaki. Če hoče kolonisti, srednji ali mali kmet skuhati na domačem ognjišču svojo rečno jed, mora kupiti pri Križevski imovni občini slaba polje na težke denarje. Če hoče nasaditi motiko ali sekuro, če hoče pribiti deščico na uborno streho, ki propušta dež, si mora kupiti les po nezasišani ceni pri Križ. imovni občini. Skoraj ves s trudom pridobljeni denar teh siromakov gre v blaginje imovne občine. Računajo, da plačajo ti reveži letno najmanj milijon dinarjev v blaginjo imovne občine. Predstavljajte si, da plačuje revni prekmurjski kmet in kolonist svoje kurivo dražje kakor ljubljanski meščan, čeprav mu rastejo drevesa pred nosom. Križevska imovna občina se v svojem namenu čim donosnejše eksploatacije prekmurjskih gozdov poslužuje te taktike, da niti koščka lesa iz svojih gozdov ne proda brez dražbe. Teh dražb je vsako leto 40 do 50. Na njih nastopa nešteto interesentov, ki dražijo celo jelševa stebelca, tenka kakor otroška ročica, in jih plačujejo kubični meter po 70 do 80 din.

Kdo je kriv tega, da je prišlo do takšnega položaja ubogega prekmurjskega kmeta in kolonista, ne vemo in je to danes tudi brezpredmetno. Vemo samo, da bi morali takrat, ko se je prodajalo vladarstvo madžarskega grofa, ljudje, ki so bili na

evropskem severu. Sami se imenujejo »Same« (kar pomeni: ljudje močvirja). Državno spadajo skoraj pod vse severnoevropske države: pod Rusijo jih je 1600 (na polotoku Kola), pod Finsko 1600, pod Švedsko 7300, in pod Norveško 20.000. Vseh skupaj je okrog 31 tisoč, ki so še dokaj izrazito ohranili samobitnost svojega rodu, ker so odtegnjeni vsem vplivom drugih kultur. Tudi Lapenci so protestanti, le v Rusiji so pravoslavni. Med zahodne Fince spadajo tudi Esti, ki prebivajo v današnji Estonski, najsevernejši baltski državi, in nekaj še v obrobni državah. Vseh skupaj je okrog 1 milijon.

Litvi so se že skoro popolnoma izgubili in jih je danes samo še okrog 1500, ki prebivajo v 12 vaseh današnje Letonske. Večinoma so ribiči in mornarji, ki so svojo domovino imenovali Livland in ji tako dali današnje ime Letonska, ki ga je sprejelo tudi novo ljudstvo, v katerem so stari naseljenci v teku stoletij skoro popolnoma izginili. V to skupino nekdanje močne ugrojske veje spadajo še Čudi, ki pa jih je samo še nekaj sto in prebivajo na ozemlju med Ladoškim in Oneškim jezerom v Sovjetski Rusiji, nedaleč od finske meje. Tudi to majhno ljudstvo ribičev in lovcev se je tako močno pomešalo s severnimi Rusi, da je že skoro popolnoma izginilo.

Vsi narodi ugro-finske skupine štejejo okrog 21 milijonov duš. Vedeli so zanje, ko so še prebivali po ruskih nižinah, že tudi Grki, Rimljani, Peržani. Od vseh skupin so državno samostojnost dosegli le Madžari v Ogrski, Esti v Estonski in Finci v Finski.

Celjske novice

c Ukinitve nedeljskega obratovanja v mesnicah in na stojnicah v zimskih mesecih. Mesarski in klo-bačarski mojstri v Celju so sporazumno s pomočniki sklenili ukiniti nedeljsko obratovanje v mesnicah in na stojnicah v zimskih mesecih in sicer v času od 1. decembra do 1. marca. V nedeljo zjutraj, dne 7. januarja in naslednje nedelje bodo torej mesnice in stojnice zaprte. Mojstri prosijo občinstvo, da se zalogi z mesom že ob sobotah.

c Požar sredi Celja. V eredo zvečer je nastal na podstrežju stavbe trgovca Fr. Ocvirka ogenj, ki se je hitro razširil v obo in kuhinjo postrežnice Marije Ropotarjeve. Ropotarjevi je ogenj uničil vse pohištvo, obleko, perilo, obzenem pa ji je zgorelo še nekaj prihranjenega denarja. Precejšnjo škodo trpi tudi čevljar Berglez, kateremu je voda pritlekla skozi atrop in poškodovala pohištvo. Skupno škodo cenijo na 25.000 din.

c Vsi frizerski saloni bodo na praznik sv. Treh kraljev do 12 odprti, v nedeljo pa ves dan zaprti.

c Popravil Naknadno so nam sporočili spremembo dneva predavanja o obrambi pred sovražnimi napadi iz zraka v Zalcu. Predavanje bo v soboto ob pol 9 dopoldne in ne v nedeljo. Predaval bo g. kapetan Franjo Toš iz Celja. Vabljenjo tudi prebivalstvo!

c Dežurno zdravniško službo za člane OUZD bo imel na praznik v soboto g. dr. Josip Cerin, Prešernova 1, v nedeljo pa g. dr. Drago Hočevar, Kolenteva ul.

c Pribodni družinski večer članov KPD bo 15. januarja.

c Predstojnika policije v Celju zastopa začasno policijski komisar g. Velkavrh Ivan. G. Uršič Anton, predstojnik mestne policije, pa zastopa začasno odošnega okraj. podnačelnika g. dr. Otrina.

c Društveno življenje v Celju je zelo živahno. Večja skupaj imamo v Celju 131 društev. V preteklem letu je bilo ustanovljenih v Celju 10 novih društev. Izmed društev je 33 prosvetno kulturnih, 8 teleenovzgojnih, 11 humanitarnih, 8 narodno obrambnih, 5 športnih, 9 zabavnih, 1 kolesarsko, 8 mladinskih organizacij, 6 gospodarskih društev, 38 etanovskih in 4 prostovoljne reševalne gasilske čete. Nanovo je bilo ustanovljenih 6 prosvetno kulturnih, 2 etanovskih in 1 zabavno.

c Celje v kriminalni luči. Suhoparne številke, ki smo jih posneli iz kriminalne statistike predstojništva mestne policije v Celju, so vsekakor važne in so nekako merilo življenja v Celju. Če primerjamo letošnje statistiko s statistiko iz l. 1938., lahko trdimo, da smo precej napredovali. V preteklem letu sta bila na področju predstojništva mestne policije v Celju dva roparska umora. Število zločinov in prestopkov iz koristljubja je bilo v preteklem letu manjše kot v letu 1938. Leta 1938. je bila izvršena 301 tatvina, a skupno škodo 151.212 din, v preteklem letu pa je bilo 283 tatvin a skupno škodo 220.889 din. Uspešno obravnavanih je bilo 228 tatvin v vrednosti 183.052 din, kar je vsekakor lep uspeh in kaže na požrtvovalno delo celjske policije. Število prevar je bilo v preteklem letu manjše kot l. 1938. L. 1939. je bilo 36 prevar v vrednosti 18.343 din, v letu 1938. pa 43 prevar v vrednosti 20.998 din. Uspešno je bilo obravnavanih 33 prevar v vrednosti 17.420 din. Poneverb je bilo v preteklem letu 27, predlanskim pa 39. Škoda poneverb v preteklem letu znaša 16.513 din, uspešno rešenih poneverb je bilo 22 v vrednosti 11.171 din. Kaznivih dejanj zoper osebo varnost je bilo 22. V preteklem letu je bilo na področju mestne občine 8 požarov a škodo 218.400 din. Življenje je izgubilo po lastni in tuji krivdi v preteklem letu 19 oseb, in sicer 10 oseb po nesrečnem naključju, 7 samomorov in dva umora. Poleg navedenih kazenskih prestopkov je imela policija še 352 drugih kazni. Število prijavljenih izgub znaša 136 z vrednostjo 43.851 din. Sedmim strankam so se izgubljene predmeti vrnili, druge pa so vrnili najditeljem.

c Podaljšek glavnega kanala pri Cinkarni. Mestna občina razpisuje dobavo 135 komadov betonskih cevi za podaljšanje glavnega kanala ob Cinkarni. Ponudbe je vložiti do 17. januarja do 11 dopoldne v sobi št. 9 na mestnem poglavarstvu.

c Mesto pogodbenega uradnika razpisuje celjska mestna občina. Prosilci, odnosno prošilke morajo dokazati, da imajo vse pogoje za mestno službo po zakonu o državnih uradnikih, odnosno službeni pragmatiki za nameščence celjske mestne občine. Morajo imeti dovršeno srednjo šolo z maturno in abiturientki tečaj. Prošnje je vložiti najkasneje do 31. januarja pri predsedništvu mestnega poglavarstva v Celju.

— Pri ljudeh, ki jih pogosto nadleguje zapeka, vsled česar imajo vrenje v želodcu in črevih, pospešuje se temeljito čiščenje celokupnih prebavil s čašo naravne »Franz-Josefove« grenke vode, zaužiti zjutraj na tešče. Z uporabo »Franz-Josefove« grenke vode se naglo odstranja belina z jezika, ki se nakopiči vsled zapeke, obenem se pa doseže tudi boljši tek. Reg. po min. »oc. pol. in zdr. S-br 15 485 25 V 35

ZFO

Izlet in smučke tekme mariborske podzveze ZFO

Znanjance za tekme in izlet mariborske fantov, ako podzveze je vedno večje. To je razvidno iz številnih prijav tekmovalcev in izletnikov. Fantovski odsek pri Sv. Lovrenca, je bil prida na delu in je te dni končal s poslednjimi pripravami da bodo tekme na oni višini, kakor jih je vedno znala pripraviti naša organizacija. K Sv. Lovrenca prav posebno vabimo vse prijatelje naše mladinske organizacije. Tudi netekmovalci smučarji in nesmučarji bodo prišli na svoj račun. Danes podajamo poslednja navodila tekmovalcem in izletnikom.

Prehrana v gostilnah. Zjutraj: kava s kruhom od din 2.50 naprej, Kosilo: juha, govedina, dve prikuhi din 8, s pečenko din 16. Kosilo v hotelu, din 8 do 12. Večerja v gostilnah: I din 8, II din 4. Večerja v hotelu din 6 do 8.

Prenočišče. Skupno prenočišče na slami v toplu zakurjenih dveh šolskih sobah. Za tekmovalce din 1, za netekmovalce din 2. Val, ki namerava prenočevati na skupnem prenočišču naj prinese: seboj toplo pokrivalo (koc ali odejo). Prenočina v hotelu v toplu zakurjeni sobi od din 18 do 24.

Družinski večer. V soboto zvečer priredi domači Fantovski odsek v podzve tekmovalcem in gostom izletnikom prijateljski družinski večer s čajanko in lepimi prijetnim zabavnim programom o Prosvetnem domu.

Tekme. Tekme bodo v neposredni okolici Sv. Lovrenca, tako da bodo lahko domačini in izletniki opazovali zanimive borbe naših fantov na snežnih poljanah. V boljšo orijentacijo bo sledilec na razno lase startna lista vseh tekmovalcev iz tekmovalsk ter lista rezultatov iz izvedenih tekem. Posebej opozarjamo na najzanimivejšo točko tekem valnega programa na patralni tek odsekovskih moštev, ki bo v nedeljo ob pol treh popoldne.

Razglasitev rezultatov in razdelitev daril bo v nedeljo po zaključku tekem okoli 11 v Prosvetnem domu. Sr. maša za tekmovalce in izletnike bo oba dni v soboto (na praznik) in v nedeljo ob 8 zjutraj v župni cerkvi.

Snežne razmere pri Sv. Lovrenca so po najnovjših poročilih prvovrstne, tako da bodo prišli na svoj račun tudi najbolj razvržani smučarji. Na trati medinici leži je en najzanimivejši večer s čajanko in v zadnjem trenutku vreme poslabšalo, tekma ne bodo ogrožene.

Nekaj vremenske bilance za leto 1939

Meteorološki zavod skrbno sestavlja vremenske podatke za Ljubljano in vso Slovenijo. Svoj delokrog vedno bolj razširja na deželo. Sedaj ima zavod že 196 vremenskih opazovalnic večje ali manjšega obsega. Mnogi opazovalci žrtvujejo dosti časa in se zadovolje za malenkostnimi nagradami, ki jih zavod ne more dati v obliki, ker ima sam večne borbe za razne kredite. Zanimiv je po podatkih meteorološkega zavoda splošen pregled, kakšno vreme smo imeli lansko leto.

Lani je meteorološki zavod zaznamoval v Ljubljani 157 deževnih odnosno snežnih dni. Lanske padavine so dosegle 1.480,8 mm. V letu 1938. smo zaznamovali 138 deževnih dni z 1.174,1 mm osadavin. Torej je bilo lansko leto deževnejše kot predlansko!

Lani so bili dežja najbogatejši naslednji meseci: maj 274,9 mm, junij 191,1 in oktober 333 mm. Ta mesec je bil lani najdeževnejši.

Letni padavinski povprečnik je za Ljubljano in okolico preračunan na 1.410 mm. Torej je bil lani ta povprečnik prekoračen. Ako listamo podatke za 20 let nazaj, opazimo, da so bila gotova leta izredno suha in da je takrat v Sloveniji vladala izredno huda suša in pomanjkanje vode. — Takoj po končani svetovni vojni je bilo leto 1920. izredno suho. Celo leto je takrat padlo le 850 mm dežja. Tudi naslednje leto 1921. je bilo suho, ko je padlo 931 mm dežja. Dve leti v tej dobi sta bili vprav katastrofalni. Leta 1933. je bilo zaznamovanih 2003,3 mm padavin. Takrat so divjale silne povodnji. Leta 1937. pa je v pogledu padavin doseglo v 20 letih rekord. To leto je zaznamovalo na padavinah 2375,7 mm. V 20 letih se je nad Ljubljano zlilo nad 31.000 mm padavin.

